

Оксана Оришак,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти,
Західноукраїнський національний університет
Ольга Главацька,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри освітології і педагогіки,
Західноукраїнський національний університет

МЕТОДИКА ВИКОРИСТАННЯ НАОЧНИХ ЗАСОБІВ ДЛЯ КОРЕКЦІЇ ЗВУКОВИМОВИ ДІТЕЙ 5-ГО РОКУ ЖИТТЯ ІЗ ФОНЕТИКО- ФОНЕМАТИЧНИМ НЕДОРОЗВИТКОМ МОВЛЕННЯ

Сучасна логопедична практика засвідчує актуальність удосконалення методик корекції порушень звуковимови у дітей дошкільного віку, оскільки саме в цей період інтенсивно формуються фонетичні та фонематичні процеси, що забезпечують повноцінний мовленнєвий розвиток. Особливої уваги потребують дошкільники 5-го року життя які мають фонетико-фонематичний недорозвиток мовлення, для яких характерні труднощі у сприйманні, диференціації та відтворенні звуків рідної мови. Одним із найбільш ефективних напрямів логопедичної роботи на цьому етапі є цілеспрямоване використання наочних засобів, що сприяють активізації мовленнєвих механізмів, формуванню правильних артикуляційних укладів та розвитку фонематичного слуху.

Застосування різноманітних наочних матеріалів (артикуляційних схем, сюжетних малюнків, символів звуків, дидактичних карток тощо) дозволяє підвищити мотивацію дітей, зробити корекційний процес емоційно привабливим та доступним для сприймання. Розробка ефективної методики їх використання є важливою складовою оптимізації логопедичної роботи та забезпечення позитивної динаміки у подоланні фонетико-фонематичних порушень.

У тезах розглядаються практичні підходи та специфічні методичні прийоми використання наочних матеріалів у корекції звуковимови дітей старшого дошкільного віку з ФФНМ, що має важливе значення для підвищення результативності логопедичного впливу.

Навчально-корекційна робота із дітьми 5-го року життя, які мають фонетико-фонематичний недорозвиток мовлення (ФФНМ), вимагає застосування різноманітних, науково обґрунтованих методів і прийомів. Основну роль у цьому процесі відіграє наочність, оскільки дошкільний вік характеризується переважно наочно-образним мисленням та високою потребою у маніпулятивній діяльності. Ефективна корекція звуковимови дітей 5-го року життя з ФФНМ ґрунтується на комплексному застосуванні п'яти основних методів, кожен з яких максимально використовує наочні засоби для впливу на різні аналізаторні системи [2]. Прокоментуємо їх детальніше [1; 3; 4].

1. Артикуляційний метод. Методика орієнтована на відпрацювання правильного положення органів артикуляції й вдосконалення моторики мовленнєвого апарату. Наочність забезпечує візуальний контроль та формування точного артикуляційного укладу. До наочних засобів належать: картки-схеми з

зображенням положення артикуляційних окладів; індивідуальне дзеркало для самоконтролю; моделі мовленнєвого апарату; відео із артикуляційною гімнастикою. Методи включають: показ артикуляції із використанням картинок; виконання артикуляційної гімнастики перед дзеркалом для порівняння зображення на схемі, застосування лялькового артикуляційного театру для ігрової демонстрації.

2. *Акустико-артикуляційний метод.* Метод формує слухове та зорове сприйняття мовлення, необхідне для кращого розрізнення та правильної вимови звуків. Наочність тут слугує як зовнішній орієнтир для фонематичного аналізу. До наочних засобів належать: графічні символи звуків (наприклад, змійка для шиплячих, вітер для свистячих); графічні зображення слів для розвитку фонематичного аналізу; зорові опори паронімів (слів, що відрізняються лише одним звуком, наприклад, «жук» – «звук»). Методи: гра «Назви, що зображено» (визначення правильного варіанта слова на слух); вправи на диференціацію звуків із використанням наочних засобів.

3. *Ігровий метод.* У дошкільному віці провідною є ігрова діяльність, тому наочність у поєднанні з ігровими методами створює високу мотивацію, емоційну залученість та краще засвоєння матеріалу. До наочних засобів належать: логопедичні лото й доміно (пошук пар «звук – картинка»); настільно-друковані ігри з мовленнєвими завданнями; ілюстрації із зображенням предметів, що містять проблемний звук; ляльковий театр. Методи: гра «Чарівний мішечок» (дитина виймає предмет і чітко називає його); гра «Хто сховався?» (визначення пропущеного звука).

4. *Метод моделювання мовлення.* Даний метод використовує схеми та графічні зображення для формування усвідомленої та аналітичної звуковимови, що є важливою передумовою для подальшого опанування грамоти. До наочних засобів належать: графічні моделі звукового складу слів (позначення складів, звуків); фонематичні таблиці; кольорові символи для класифікації різних груп звуків (наприклад, шиплячі – червоним, свистячі – синім). Прийоми: викладання слів за схемами (дитина розставляє картки); гра «Будуємо слово» (викладання слів за схемами); використання карт артикуляційних рухів.

5. *Мультимедійний метод.* Застосування сучасних технологій підвищує ефективність та урізноманітнює корекційну роботу. До наочних засобів належать: інтерактивні логопедичні додатки для розвитку фонематичного сприймання; анімаційні відеоуроки (показ артикуляційної гімнастики); електронні книги із аудіосупроводом. Засоби: прослуховування й повторення звуків із запису; опрацювання вправ із цифровими програмами; застосування інтерактивних ігор для закріплення правильної звуковимови.

Таким чином, результативна корекція звуковимови у дітей 5-го року життя з ФФНМ засобами наочності, містить комплексний підхід, що інтегрує п'ять основних методів. Використання статичних, динамічних та мультимедійних наочних засобів (картинок, схем, відеоматеріалів, іграшок, інтерактивних ресурсів) сприяє залученню різних аналізаторів, що прискорює засвоєння

правильної вимови, розвиток фонематичного слуху та забезпечує високу мотивацію дитини до мовленнєвої діяльності.

Список використаних джерел

1. Гречишкіна І.А. Вимоги до наочності у навчанні мовлення молодших дошкільників. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка : Педагогічні науки*. 2019. №1 (324) березень. Ч. 2. С. 133–139.

2. Прищепна О. М. Формування фонетичної компетенції у дошкільників з вадами звуковимови. *Підготовка фахівців у контексті становлення Нової української школи: збірник наукових праць / за заг. редакцією В. Є. Литнєва, Н. Є. Колесник, Т. В. Завязун*. Житомир: ФОП «Н. М. Левковець», 2018. С. 157–163.

3. Рібцун Ю.В. Професійний довідник учителя-логопеда дошкільного навчального закладу. Харків : Основа, 2013. 239 с.

4. Семенко О. В. Використання дидактичної гри у корекції фонетико-фонематичного недорозвитку мовлення дітей дошкільного віку. *Педагогіка здоров'я: збірник наукових праць VIII Всеукраїнської науково-практичної конференції / за загальною редакцією акад. І. Ф. Прокопенка*. Харків : ХНПУ ім. Г. С. Сковороди, 2018. С. 745–747.